

Література:

1. Болотинская Б.П. Методика формирования практических навыков учащихся VII класса // Химия в школе. – 1979. – №6. – С. 27 – 29.
2. Гальперин П.Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий // Исследования мышления в советской психологии. – М.: Наука, 1966. – С. 236 – 277.
3. Герус С.А., Пустовит С.О. К вопросу соотношения понятий «умение» и «компетенция» в методических исследованиях // Актуальные проблемы модернизации химического и естественнонаучного образования: материалы 54 Всероссийской научно-практической конференции химиков с международным участием, 4 – 7 апреля 2007 года, г. Санкт-Петербург. – СПб.: РГПУ им. А.И. Герцена, 2007. – С. 21 – 24.
4. Герус С.А. Методика формирования обобщённых умений по химии на основе алгоритмизации и компьютеризации обучения // Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук. – СПб.: РГПУ им. А.И. Герцена, 1994. – 219 с.
5. Дидактика химии: учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений / М.С. Пак.- М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2004.- 315с.
6. Джадрин М.Д. Развитие практических умений в IX классе // Химия в школе. – 1984. – №6. – С. 26 – 28.
7. Зуева М.В., Иванова Б.В. Совершенствование организации учебной деятельности школьников на уроках химии. – М.: Просвещение, 1989. – 160 с.: ил. – (Библиотека учителя химии).
8. Кузнецова Н.Е. Формирование систем понятий в обучении химии. – М.: Просвещение, 1989. – 144 с.: ил.
9. Лазыкина Л.Г. Техника химического эксперимента: Учебное пособие. – В 2 ч. – Ч.1. – 2-е изд., перераб. и доп. – Калуга, 2013, – 58с.: ил.
10. Лапина Р.П. К методике обучения решению экспериментальных задач // Химия в школе. – 1967. – №1. – С. 40 – 46
11. Сенько Ю.В. Формирование научного стиля мышления учащихся. М.: Знание, 1986. – 80 с. – (Новое в жизни, науке, технике. Сер. «Педагогика и психология»; №4).
12. Талызина Н.Ф. Теоретические проблемы программированного обучения. – М.: Изд-во МГУ, 1969. – 132 с.
13. Усова А.В. Формирование умственных умений учащихся // Советская педагогика. – 1982. – №1. – С. 45 – 48.
14. Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования. Утверждён приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от «17» декабря 2010 г. № 1897. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://standart.edu.ru/catalog.aspx>
15. Формирование учебной деятельности школьников / Под ред. В.В. Давыдова, И. Ломпшера, А.К. Марковой; Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР, Науч. исслед. ин-т педагогической психологии Акад. пед. наук ГДР. – М.: Педагогика, 1982. – 216 с.: ил.
16. Якиманская И.С. Знания и мышление школьника. – М.: Знание, 1985. – 80 с. – (Новое в жизни, науке, технике. Серия «Педагогика и психология»; №9).

Марина Лехолетова
(Київ, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я ЗБЕРЕГАННЯ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність проблеми збереження здоров'я соціального педагога та соціального працівника зумовлена низкою суперечностей, зокрема між суспільною необхідністю в його професійній діяльності, володіння культурою здоров'я та здатністю до її трансляції, а також недостатньою розробленістю наукових основ її формування і відсутністю методик оздоровлення під час навчання у вищих навчальних закладах; природним бажанням людини бути здоровою та її знаннями про здоров'я й уміння його берегти та зміцнювати [6, с. 144]. Соціальні педагоги та соціальні працівники як представники нової генерації педагогічних працівників покликані стимулювати інтерес дітей і молоді до збереження й зміцнення здоров'я, формувати індивідуальну культуру здоров'я школярів, батьків [2, с. 143].

Для успішного здійснення цих завдань соціальні педагоги та соціальні працівники в процесі професійної підготовки повинні набути такої важливої інтегрованої властивості, як здоров'язберігальна компетентність.

У сучасній науково-педагогічній літературі представлено ряд досліджень з теорії і досвіду вирішення проблеми професійної підготовки соціальних педагогів. Проблему становлення та професійної діяльності соціальних педагогів у різних інституціях вивчають А. Капська, А. Ляшенко, І. Зверева, М.Галагузова, О. Безпалько, Т. Алексєнко, Т. Веретенко. Предметом дослідження І. Зверєвої, І. Пеші є загальнотеоретичні та прикладні аспекти розвитку соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в Україні, визначення її головних тенденцій та закономірностей, чинників та пріоритетних напрямів [3]. Педагогічні засади розвитку майбутнього соціального педагога у процесі професійної підготовки розкрито у

дослідженні Р. Вайноли; проблемам теорії і методики професійної підготовки соціального педагога присвячено дослідження В. Поліщук [7].

Значна увага науковців (Г. Капранова, Д. Воронін, Д. Дикова-Фаворська, О. Вакуленко, О. Карпенко, С. Кириленко, С. Омельченко, Т. Бондар, Ю. Поліщук) звернена на питання необхідності здоров'язберігальної компетентності, як важливого чинника розвитку особистості. Так, Д. Дикова-Фаворська, О. Карпенко, Т. Бондар розкривають сутність поняття здоров'я та формування здоров'язберігання молоді.

Незважаючи на те, що науково-методична база для підготовки майбутніх соціальних працівників і соціальних педагогів існує, на практиці ми бачимо студентів та випускників цієї спеціальності, які ще недостатньо і не до кінця усвідомлюють необхідність власного саморозвитку та здоров'язберігання, як передумови успішної реалізації свого професійного потенціалу.

Тому, метою статті є визначення основних проблемних питань при підготовці майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах та теоретичних основ здоров'язберігання в навчально-виховному процесі.

Однією з найважливіших тенденцій сучасного світу стало усвідомлення того, що стійкий розвиток суспільства, а також подолання проблем, з якими воно стикається, залежать від стану освіти країни та рівня освіченості її громадян. Сьогодні стає все більш очевидним, що лише професіонали можуть забезпечити виживання суспільства, його вихід з глибокої соціально-економічної кризи. Ефективне функціонування всіх державних та суспільних структур значною мірою залежить від рівня фахової підготовки співробітників до роботи в установах та організаціях певного спрямування. Тому в Україні наприкінці ХХ ст. постала необхідність створення та функціонування соціальних служб для різних верств населення, що потребують допомоги, та спеціальної підготовки спеціалістів, які будуть надавати таку допомогу, а саме соціальних педагогів та соціальних працівників.

Соціальний педагог у професійному відношенні є представником однієї з основних груп ризику. Особлива відповідальність і пов'язане з нею нервово-емоційне напруження, необмежена тривалість робочого часу, висока щільність міжособистісних контактів, постійне проникнення в проблеми інших людей, надання їм допомоги та підтримки, особливий контингент вихованців, велика кількість стресових ситуацій – усі ці чинники негативно впливають на здоров'я людини. Вони є причиною погіршення його фізичного та психологічного самопочуття, появи емоційного виснаження, професійних деформацій, виникнення професійних захворювань.

Одним із важливих напрямів модернізації системи педагогічної освіти на сучасному етапі повинна стати підготовка майбутнього соціального педагога до збереження і зміцнення свого здоров'я. У період навчання у вищому навчальному закладі важливо сформувати у майбутніх педагогів ставлення до свого здоров'я як до необхідної умови успішного здійснення професійної діяльності, сприяти усвідомленню студентами значущості формування компетентності у спрямованості на здоров'язберігання, визначенню майбутніми педагогами власної відповідальності і активної ролі у збереженні і зміцненні власного здоров'я.

Вищий навчальний заклад має взяти на себе роль ініціатора і організатора формування здоров'язберігальної компетентності у студентів, враховувати інтереси, рівень інтелектуального і фізичного розвитку та їхні особистісні особливості; розкривати особистий і суспільний сенс зміцнення здоров'я, підготовку трудової діяльності та досягнення високих результатів в майбутньому [4].

Раніше ми розкривали сутність понять здоров'язберігання та здоров'язберігальної компетентності, а також досліджували взаємозв'язок між здоров'язберіганням студентів і навчальним процесом у вищих навчальних закладах [1].

Під здоров'язберіганням в освітньому просторі ми розуміємо процес збереження і зміцнення здоров'я, спрямований на перетворення інтелектуальної, емоційної сфер особистості студента як майбутнього фахівця, підвищення ціннісного ставлення до власного здоров'я і здоров'я інших на основі усвідомлення особистої відповідальності за успішну професійну діяльність в майбутньому.

А здоров'язберігальна компетентність, на наш погляд, передбачає високий рівень сформованості знань, умінь і навичок, їх трансформацію в компетентності щодо збереження і зміцнення здоров'я, раціональної організації життєдіяльності; дає змогу поліпшити стійкість до стресових чинників, виробити навички формального й неформального спілкування, що сприятиме професійному становленню соціального педагога / працівника.

Наразі у навчально-виховному процесі використовують різні підходи до здоров'язбереження: - дидактичний (увага приділяється навчальним планам, робочим програмам); - подієвий (увага приділяється конкурсам на тему здоров'я і агітації здорового способу життя); - проблемний (всі зусилля закладу спрямовані на вирішення конкретної задачі: харчування, рухової активності, профілактики перевтоми); - індивідуальний, коли концентруються зусилля на врахуванні особливостей кожного студента. Але тільки підчас комплексного використання вищеназваних підходів, можна вирішити проблему збереження здоров'я студентів.

Сформованість здоров'язберігальної компетентності є передумовою всієї подальшої успішної та ефективної життєдіяльності, як в особистому житті, так і в професійній діяльності.

Соціальний педагог з низьким рівнем здоров'язберігальної компетентності не може забезпечити своїм клієнтам необхідний рівень уваги, індивідуальний підхід, створити ситуацію успіху. Він не може формувати культуру здоров'я, оскільки для цього необхідний особистий приклад. Неблагополуччя

здоров'язберігання, деформації особистості педагога, прояви синдрому емоційного згорання, педагогічних криз безпосередньо впливають і на здоров'я клієнтів [5, с. 400].

Формування здоров'язберігальної компетентності у майбутніх соціальних педагогів здійснюється шляхом: мотивації у створенні та функціонуванні здоров'язберігального соціального середовища, усвідомлення цінності здоров'я, установки на відповідальне ставлення до здоров'я; системи знань про здоровий спосіб життя, допомоги студентам у набутті знань здійснення здоров'язберігальної діяльності та системи знань про закономірності збереження й розвитку здоров'я, прагнення до самоосвіти в питаннях збереження та зміцнення фізичного, соціального, психічного й духовного здоров'я студентів; профілактики шкідливих звичок, а також реалізації здоров'язберігальних технологій; пропагування збереження здоров'я прикладом індивідуальної здоров'язберігальної культури.

У змісті професійної підготовки соціального педагога формування компетентності в галузі збереження здоров'я має здійснюватись у напрямках, означених цими компонентами.

Аналіз навчальних програм навчальних дисциплін освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра напряму підготовки 6.010106 "Соціальна педагогіка" дав можливість виділити ті навчальні дисципліни, що орієнтовані на формування здоров'язберігальної компетентності. До них, зокрема, належать: "Вікова фізіологія й валеологія", "Основи медичних знань", "Безпека життєдіяльності", "Вікова та педагогічна психологія", "Педагогіка", "Основи соціалізації особистості", "Основи сімейного виховання", "Соціальна педагогіка", "Соціальна робота у сфері дозвілля", "Екокультура особистості", "Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах", "Теорія й методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України", "Профілактика девіантної поведінки", "Соціально-педагогічна робота з групами ризику".

У змісті більшості навчальних дисциплін підготовки бакалавра соціальної педагогіки присутні аспекти формування у студентів мотивації до створення здоров'язберігального соціального середовища, усвідомлення цінності здоров'я та закономірностей збереження й розвитку здоров'я. Натомість вимагає розширення аспект організації та здійснення заходів щодо збереження та зміцнення здоров'я.

Усвідомленим є той факт, що саме здоровий спосіб життя є тим соціально-педагогічним підґрунтям, який сприяє та полегшує процес соціального становлення особистості фахівця, і що сформованість здоров'язберігальної компетентності є передумовою всієї подальшої успішної та ефективної життєдіяльності, як в особистому житті, так і в професійній діяльності.

Професією здоров'я соціального педагога позначається на результатах всієї професійної діяльності. Соціальний педагог з низьким рівнем професійного здоров'я не може забезпечити своїм клієнтам необхідний рівень уваги, індивідуальний підхід, створити ситуацію успіху. Він не може формувати культуру здоров'я, оскільки для цього необхідний особистий приклад.

Тому, під час професійної підготовки, необхідним є, на наш погляд, розширення організаційно-технологічного компоненту, до якого ми відносимо застосування здоров'язберігальних технологій. Що дасть можливість, майбутнім соціальним педагогам набути здоров'язберігальну компетентність, яка є необхідним складником професійної діяльності соціального педагога.

Література:

1. Веретенко Т.Г. Проблема здоров'язберігання у вищому навчальному закладі при підготовці майбутніх соціальних педагогів / працівників / Т.Г.Веретенко, М.М.Шеремета // Педагогічні науки. – № 11(270), 2013. Частина II. – Луганськ : ЛугНУ імені Тараса Шевченка, 2013. – С. 252-256.
2. Грицюк Л. К. Формування здоров'язберігаючої компетентності в майбутніх соціальних педагогів / Л. К. Грицюк, А. В. Лякішева // Професійна освіта, 13, 2010. – С. 143-146.
3. Зверева І. Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика. Монографія. – К., 1998. – 333 с.
4. Здоров'я та поведінкові орієнтації української молоді: соціологічний вимір (за результатами національного соціологічного опитування підлітків та молоді 10-22 років) / [О. Балакірева, Ю. Галустян, Р. Левін та ін.]. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. – 256 с. – (Серія «Формування здорового способу життя молоді»).
5. Мешко Г. М. Формування стратегії збереження професійного здоров'я майбутніх педагогів / Г. М. Мешко // Соціально-педагогічні аспекти сприяння здоров'ю учнівської та студентської молоді : Матер. III Міжнар. соц-педагог. конфер. (жовтень 2008 року, м. Луцьк). – Луцьк, 2008. – С. 399-405.
6. Мойсенюк В. П. Чинники професійного здоров'я соціального педагога / В. П. Мойсенюк // Соціальна педагогіка : Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – №7, 2012. – С. 144-148.
7. Поліщук В. А. Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: зарубіжний досвід. Посібник / В. А. Поліщук. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 184 с.